

Трибуна депутата: дослівно**У 2012 році селу Шпанів
450 років***(Закінчення. Поч. у №№5, 10-11, 14-15, 17, 26)
Частина 5***ШПАНІВ У ЧАСИ
ДРУГОЇ СВІТОВОЇ
ВІЙНИ**

Наступаючі фронти весь час потребували поповнення, тому на визволених територіях почалася масова мобілізація чоловічої частини населення. Понад 110 чоловік, навіть цілі родини братів, батьків, були відправлені на фронт. Шлях на фронт у всіх шпанівських хлопців був майже один: їхали ешелонами через усю Україну в навчальний центр, що знаходився в місті Алкіно Башкирської СРСР. Зі спогадів ветеранів, які повернулися, що їм найбільше запам'яталося, це бомбардування німцями військових ешелонів та голод у навчальному центрі. Після місячної підготовки солдати їхали на фронт, а вихідців із Західної України посилали на найважчі фронти: Білоруські та Прибалтійські, адже їхні удари були направлені на Східну Прусію – цитадель німецького милітаризму.

У першому бою, як правило, гине від 60% до 90% новобранців. 29 листопада 1944 року в бою за м. Вайноде, що знаходиться в Латвії, загинув і мій батько Семенюк Костянтин Потапович. Напередодні загинув його рідний брат Семенюк Микола Потапович. Я 5 разів приїздив на могилу до батька й щоразу дивувався, яку страшну ціну ми заплатили за ту перемогу. У містечку Вайноде проживало 7 тисяч жителів, а на братському кладовищі знайшли свій вічний спочинок 8,5 тис. наших воїнів. У містечку Приекуле проживало 14 тис. жителів, а на братському цвинтарі лежить 22 тис. бійців. І так по всій Прибалтиці. На обелісках викарбувані прізвища, які в основному закінчуються на ук, -юк, тобто вихідців із Західної України. Наскільки кровопролитні там були бої можна судити ще з того, що Курляндське угруповання німців у Латвії капітулювало 10 травня 1945 року - на другий день після Дня Перемоги. Яюсь у черговий раз, приїжджаючи на могилу до батька, я випадково пропустив станцію Вайноде й змушений був пішки 7 км повертатися назад. Мене вразила величезна кількість ДОТів, розташованих по обидва боки залізничного полотна. ДОТи були на підвищенні, а навколо – болотиста місцевість. Попереду – німці у захищених бункерах, позаду – загороджувальні загопи НКВД. Шансів вижити в цих умовах практично не було. Наш земляк, Козак Костянтин Улянович, який чудом залишився живий після важкого поранення, незадовго до своєї смерті передав мені свої спогади про ті події. Я проци-

виступає перед боєм батальйонний командир, цитуємо мовою оригіналу. «От ныне ваш первый батальон именуется штурмовым. Командование нашей дивизии доверило штурмовикам почетное и сложное задание – первыми нанести сокрушительную лобовую атаку на немецкую укрепленную оборонительную линию, произвести прорыв и обеспечить выход наших войск в тыл фашистам. Начало атаки на рассвете 5 августа. После нашей артподготовки по немецким укрепленным позициям переднего края, которая будет длиться 30 минут. После этого слева и справа занимаемой исходной позиции батальона в небо взлетят красные ракеты. Это и будет сигнал к штурму. Тогда всем солдатам батальона выйти с окопов и в полный рост умеренным шагом, целью, бесконечно громко повторять слово «вперед», открыв сильный оружейный, автоматный, пулеметный огонь по немецким позициям, неустанно продвигаться на немецкую оборону. Солдат, которые не выйдут с окопов в атаку считать трусами и изменниками родины, и таких расстреливать на месте. Атакующим строго запрещается оглядываться назад. Раненым товарищам во время атаки помощи не оказывать. Если вас убивают, падайте лицом вниз, протягивайте вперед себя руки и захватывайте побольше отвоеванной вами родной земли, раненых без личного оружия в медсанбат не принимать. Если атакующих солдат в живых останется меньше половины личного состава батальона, все равно продолжайте атаковать, останется с батальона 5 человек – не трусьте, атакуйте, останется один солдат, не поворачивай обратно, а иди вперед до последнего вздоха». Дорогою ціною дісталася нам перемога. Понад 60 шпанівських хлопців не повернулися з війни. І що прикро, багато з них цілими родинами. А втрати українців оцінюються понад 7 мільйонів чоловік. Якби вони стали один біля одного, то закрили б увесь кордон України із сусідніми державами. Майже 60 вихідців села Шпанів влилося в лави Української повстанської армії. Практично ніхто з них не залишився в живих. І що прикро, могили їх невідомі.

З розповідей жителів села, каральні акції загонів НКВД були настільки масовими, що залишитися в живих повстанцям шансів не було. В 1946 році на площі де зараз знаходиться обласний музично-драматичний театр було облаштовано місце для повішень українських патріотів, де на очах у матері був страчений син Грицюк Олександр Васильович. Як розповідають очевидці, після того, як кат вибив стілець з-під ніг сина, обличчя матері почорніло наче хустка на голові. Загальні втрати жителів села Шпанів, які загинули під час ВВв та в післявоєнний період сягають майже 200 чоловік – це п'ята частина населення села.

Ярослав СЕМЕНЮК,